

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק ט' ניסן תשפ"ג

פרשת צו
שבת הגדול
גליון תקפ"ד
שנה י"ב

מפי ספרים וסופרים

לאהבה את השי"ת ולהתדבק במדותיו

את פקודותיו? ענהו כן, שתי פעמים ביום פתחתי וקראתי בה מרישא לסיפא, ולא החסרתי אף אות אחת. ויתרגז בעל הבית ויגער בו בניזיפה, הלא כל עיקר האגרת היתה לא לקריאה גרידא, אלא שע"י הקריאה תדע מה לעשות, ואתה הזנחת כל עסקי אוי ואבוי למשרתים כאלה.

הנמשל: השי"ת אינו זקוק לשרותנו, כל עצמנו לא ברא אלא למען יוכל היטיב אתנו, וברוב רחמיו עלינו, נתן לנו את תורתו ויצונו לאהבו ולדבקה בו, בכדי שנזכה לקבל שכרנו ולא לאכול ארוחות חנם, אכן הננו משרתים סכלים, כי אנו אומרים לצאת ידי חובתנו באמירה בלבד משפה ולחוץ, חושבים אנו שבקריאת האגרת לכד אנו משרתים לבעל הבית, ושוכחים כי כל התורה לא נתנה, אלא להגיע על ידה לאהבת השי"ת ולהתדבק במדותיו, וכמו שאיננו יכולים לקיים מצות תפילין רק ע"י אמירת וקשרתם, כך איננו מקיימים מצות ואהבת את ה' אלוקיך באמירה בלבד. מה נענה אפוא ליום הדין.

(בשם הגה"ק ה"חפץ חיים זיע"א)

בעוונותינו הרבים אנו קוראים פעמיים בכל יום "ואהבת את ה' אלקיך", ואיננו חושבים אפילו רגע להתבונן באהבת ה' כיצד להגיע למדרגה זו ובמה להתאהב בהשי"ת, אנו ממליכים את שם כבודו בכל יום, על כל שבועת הרקיעים, על הארץ וארבע רוחותיה, אבל שוכחים אנו לגמרי להמליך את השי"ת על עצמנו אנו.

משל למה הדבר דומה: לאיש שבא אצל בעל הבית ויבקשו לקבלו בתור משרתו בעסקי הרבים ויענהו בעל הבית כי אינו זקוק עכשיו למשרתים, אך אם יבטיחו שישרתו באמונה וימלא אחרי כל ההוראות שיתן לו, יקבל אותו. כמובן שהאיש הזה הבטיחו וישבע לו שבועת אומן. אירע פעם שלפני בעל הבית היתה דרך רחוקה, ויקרא לאיש אמוניו וימסור בידו אגרת כתובה מכל צדדיה, ויצוהו למלא בדיוק אחרי כל פקודה ופקודה הנזכרת במכתבו זה. משרתו קבל אגרתו והבטיחו כי לא יסור ימין ושמאל מכל אשר צוהו. ויהי היום ובעל הבית חזר מדרכו, ויתיצב לפניו בין משרתיו הרבים גם משרתו זה, ועל שאלתו אם מלא

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

הרהורי עבירה קשים מעבירה

וידבר ה' וגו', זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר וגו' (ו', א'-ב') ופירש"י ז"ל אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס.

ולחבין דברי רש"י ז"ל נקדים דאיתא במס' סנהדרין (צ"ט): אמר רבא כוליה גופי דרופתקיניהו טובי' לדזבי דהוי דרופתקא דאורייתא, ופירש"י ז"ל שם לשון אחר דרופתקי כיס ארוך שמשימין בו מעות וכל הגופים נרתקין הם וכו' עיי"ש, והענין הוא כי הגוף הוא בחי' היצוניות, והפנימיות נקרא בחינת נשמה, כמ"ש חז"ל תפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה, והנה במסכת יומא (כ"ט). אמרו הרהורי עבירה קשים מעבירה, וביאור הענין י"ל שאם חטא האדם בפועל לאמר עשיית המעשה יודע שנגמר העבירה, אבל הרהור אין לה שיעור, וגם על ההרהור נדמה לו שלא חטא כלל ולאשת לבו לשוב ע"ז, וכעין דברי רבינו יונה (ברכות דף א': ד"ה והא) על ספק עבירה עיי"ש, וע"ז אר"ש יותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס, היינו על הרהורי עבירה שלא גמר העבירה בפועל עם הגוף שלה, כי זה הוא קשה מעבירה.

כשאדם עושה תשובה מאהבה, הזדונות נעשות לו כזכיות
צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה וגו'. בפרש"י ז"ל אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס עכ"ל. י"ל בדרך רמז עפ"ד הרב הקדוש במגיד מקאזניץ זצוק"ל (מובא בדבריו הק' לפרשה אות ג) שעבודת הקודש צריך להיות באהבה ויראה באהבה שבלא יראה יוכל האדם לבוא לכלות הנפש ע"ש. וכ"ק אאמו"ר זצלה"ה זי"ע (בעל תפארת שמואל) פי' הענין דתשובה מאהבה הזדונות נעשות לו כזכיות, לפי שע"י תשובה מאהבה עושה תשובה גם על המחשבה לא טובה, אע"פ שאינו נידון על המחשבה, משא"כ תשובה מיראה עושה תשובה רק על המעשים משום הכא נעשות לו כשגונות, עכדה"ק.

(עקדת יצחק)

מה שונה עבודה במחשבה מעבודה מעשית

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה. פירש"י ז"ל אר"ש יותר צריך הכ' לזרז במקום שיש חסרון כיס, ודקדקו למה לא נאמר בכל הקרבנות ובהמצות שיש חסרון כיס לשון זירוז רק בעולה בלבד.

אולי י"ל ע"פ דרכי עבודה ועפ"י אמרם ז"ל (יומא כ"ט) הרהורי עבירה קשה מעבירה, והענין היא כי עיקר העבודות היא שיקדש ויטהר האדם את מוחו ומחשבתו ולבו, וכש"נ (פ' שלח) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וגו' למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם והעיקר היא שמירת הלב וכש"נ (משלי ד') מכל משמר נצור לבך כי ממנו תוצאת חיים, כי עבודה זו יוכל להיות נקי ומנוקה בלי שמצה ח"ו, כי מחשבת הלב וטהרת המוח והמחשבה אינו נגלה לבן אדם, רק אני ד' חוקר לב ובוהן כליות, אבל במצו' מעשיות יוכל להיות תערוכות מחשבות זרות שעושה ע"מ לקבל פרס ולטובתו בעוה"ז ולהנאתו שייכבדוהו בני אדם הרואים אותו שעושה מצו', ובזה אמרו ז"ל הרהורי עבירה קשה מעבירה.

(תפארת שמואל)

כל האומר דברי תורה ברבים ידמה כאילו עומד באש

איתא במד"ר (פ' זו) א"ר לוי נימוס קלוסים הוא שכל המתגאה אינו אלא באש וכו' ע"ש, ועפ"ז יבוארו דברי המדרש תנחומא (הובא בפתיחה לסה"ק ישמח ישראל מכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע) כל האומר דברי תורה ברבים ידמה כאילו עומד באש, לפי שמי שאומר דברי תורה ברבים עלול לבוא להתפארות ופניות (וכן כתב רבינו זי"ע שם) ועיי"ז יהיה נידון באש כמ"ש במד"ר.

ואפשר לומר הטעם שנידון באש לפי שהתגלות השכינה למשה רבינו ע"ה היתה בסנה בוער באש להראות שהקב"ה מחבב השפלים ומשרה שכינתו עליה, מש"ה נידון באש שהיא מדה כנגד מדה, ומשום הכא כל האומר דברי תורה ברבים ידמה כאילו עומד באש והבן.

(אמונת משה)

ווארט

נסיעה לצדיקים לשבת ויום טוב

הקדוש מראפשיץ זי"ע אמר: שנכון ליסע לצדיק על שבת קודש דוקא, כדי שלאחר מאה שנה אף אם ח"ו יגמר דינו לניהגום מכל מקום ביום השבת קודש דכל חיביא דגיהנם נייחין, יש לו ברירה לומר שרצונו שינהגו אותו אל הרבי שלו שהיה נוסע אליו על שבת, ומוכרחים למלאות שאלתו כדי שיהיה לו נייחא, דאי לאו הכי אין זה נייח.

ודודי זקני הק' משידלאווצי זי"ע אמר שראוי לאדם לבקש אחרי פטירתו שהרבי שלו יהיה בתוך הבית דין שידונו אותו, ומוכרחים למלאות שאלתו, ולא ימלט שהרבי שלו לא יעשה לו טובה.

וכנודע העובדא שהיה אצל מרן הקדוש מוהר"י מרוזין זצ"ל זי"ע וכי"א. (אור הנר עניני שבת, קדושת היהודי)

החסידים שנוסעים בתקשרות ובשאיפה לקבל חסידות, אותם שמרגישים את הפעולה אשר החסידות בהם פועלת, השבת והיום טוב שהם אצל רבם הוא אצלם מבחר ימי חייהם, בחינת ימי קדם וחיי גן עדן רוממים, זכים וטהורים, בתוך שממות מדבר ימי עולם הזה של חול. (הכשרת האברכים, מבא השערים פרק ח)

ל'י"ן הרפ"ח ר' יצחק
פן הרפ"ח ר' משה אריה זצ"ל
ר' אהרן יוסף זצ"ל

מרגניתא דיצחק פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

המזבח תוקד בו לא תכבה, השי"ת ינקום את נקמתינו מיד הגויים שעינו את ישראל.

"זאת תורת העולה", היינו לימוד תורת העולה, "היא העולה על מוקדה על המזבח", הוא כמו שהבאנו קרבן בפועל ונשרף על המזבח (וכמ"ש חז"ל כל הלומד פרשת עולה כאילו הקריב עולה) "כל הלילה" היינו כל ליל הגלות הוא כן, "עד הבוקר" עד שיהיה הגאולה שלימה, שאז נקריב בפועל ממש את הקרבנות.

הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע פירש: חם ליבי בקרבי (תהילים לט, ד), כואב ובוער לבי מצער, "בהגיגי" כאשר אני חושב על תבער אש" במקום שתבעיר אש על המזבח, שאקריב שם הקרבנות "דברתי בלשונו" במקום להקריב בפועל קרבנות אני מדבר רק בלשוני דהיינו שאני קורא פרשיות הקרבנות דאיתא ע"ז "ונשלמה פרים שפתינו" (הושע יד, ג).

ואש המזבח תוקד בו (ו, ב). כאשר הרה"ק בעל "אמרי אמת" מגור זצ"ל היה עדיין ילד כבן חמש, ולמד פרשת השבוע מפי המלמד, כשהגיע לפסוק זה, שאל את פי המלמד, מדוע נאמר ואש המזבח תוקד בו, היה צ"ל תוקד עליו על המזבח? לא ידע המלמד מה להשיבו, וא"ל שאל את אביו ויגד לך פשט הכתוב, פנה הילד לאביו בשאלה זו וא"ל אביו בעל "השפת אמת", ומה חשבת אתה לומר בזה, אמר לו: לדעתי הכוונה היא שאש המזבח תוקד בו, בהכהן, שיאיר אצלו המצוה כמו אש...

זאת תורה לעולה ולחטאת ולאשם (ז, לז). האמת היא שאפילו לימוד התורה תלוי לפי מחשבת האדם הלומדה, כי הלומדה לשמה עליו נאמר: "וצדיקים ילכו בס" (הושע יד, י) ואם כוונתו להיות לו לקרדום לחפור בה ח"ו הרי נאמר (שם): "ופשעים יכשלו בס", ואל זה רמז הכתוב "זאת התורה הנלמדת ע"י האדם, יכול להיות לפעמים לעולה ולמנחה" לפניו ית' לריח ניחוח לה, ולפעמים זה יכול להיות לחטאת ולאשם", היינו סם חיים למיימונים בה וסם המות למשמאילים בה. (נר ישראל להרה"ק מרוזין זי"ע)

ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים (ו, ד). אחד קבל לפניו על ענין אחד הרבה פעמים במשך הרבה זמן, אמר לו: כתיב ופשט את בגדיו היינו שכל אדם יש לו ענינים שהיצה"ר מפילו בהם ומסיתו, אבל צריך להיות שבכל פעם יפשוט את הבגידות האלו שנפל בהם, היינו שיתקנם, ולבש בגדים אחרים שיקח עצמו לתקן בגידות אחרות ולא שיהיה תמיד מחזיק באותן הבגידות, שוין צייט צי פערעכטין יענס, נעמען זיך שוין צי עפעס אנדערש (כבר הגיע הזמן לתקן ענינים אחרים).

ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור, והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה (ו, ד-ה) אמר בדרך מוסר, כל אדם עליו לזכור כי יבוא זמן אשר "ופשט את בגדיו" - רמז ליום המיתה, "ולבש בגדים אחרים" לבישת התכריכין, "והוציא את הדשן" - רמז על הגוף שהוא פסולת אחרי שהנשמה עולה למעלה, "אל מחוץ למחנה" לבית מועד כל חי, שהרי אין עושין בית החיים בתוך העיר, "אל מקום טהור" שנקרא דאם הייליגע ארט (האדמה הק') "והאש על המזבח" אש הגיהנום, "תוקד בו לא תכבה" על כן לכה ונשובה אל ה'.

ברש"י ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כים, פירש הרה"ק ר' צבי מרימנוב זצ"ל, ברצוני לומר, באותן המצוות שאין קונים אותם בעד מים יקרים.

ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כים, היינו בעקבא דמשיחא שכלה הפרוטה מן הכיס צריך התחזקות ביותר. (דברי ישראל, מודזין)

זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה (ו, ב). "הוא העולה" היינו כלל ישראל שנאמר בו מי זאת "עולה" מן המדבר, "על מוקדה" סובלים יסורים בגלות "על המזבח" היסורים דומים למזבח כפרה. וממשיך הכתוב עד מתי יסבלו "כל הלילה" היינו הגלות שנמשלה ללילה, "עד הבוקר" עד שיאיר אור הגאולה שנמשל לבוקר, ואז, "אש

מעשי צדיקים

ואז קרה הדבר - כף הזכויות הכריעה

המרבדים המתלכלכים ברפש, על הרצפה שהבהיקה לפני רגע ועתה מכוסה מעטה של בוץ וכו', "אמנם זכיתי בזכיה גדולה" מהרהר ר' מאיר, "אך אני אשלם תמורתה מחיר יקר". עוד רגע קט וקבוצת חסידים נלהבת פורצת לבית בקול שאון, הללו נשאו עמם בוץ ורפש, ובלי לתת דעת על העולם הגשמי שבתוכם הם ניצבים, מלכלכים הם את אשר לא התלכלך עד כה. ר' מאיר ואשתו מביטים ב"חורבן" שירד על ביתם הנאה, ושוב אינם מסוגלים להבליג, "כיצד מעיזים אתם ללכלך כך את ביתי?" מתפרץ לבסוף ר' מאיר, הלא מילאתם את ביתי בבוץ ורפש. הביטו הנוכחים סביבם והבינו ללבו של המארח, ניסו לקרצף את הרפש, אך לא הצליחו - מעונו של ר' מאיר הושחת כמעט ללא תקנה.

בערב לאחר שעזבו כל האורחים את חדרו של הרבי ויצאו מעודדים ומאושרים אל אויר הלילה הצונן, שלח הרבי לקרוא לר' מאיר. פסע ר' מאיר לעבר חדר משכנו של הצדיק ובדרכו ראה כיצד עמלות המשרתות לנקות את הבית. הרבי נעץ מבטו בפניו של ר' מאיר ולבסוף אמר: "ברצוני לספר לך סיפור נאה". עשה ר' מאיר אזנו כאפרכסת, והרה"ק מרוזין החל לספר:

אירת חג ירדה על העירה הקטנה, הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע נכנס בשעריה והתכוון לחנות בה במטעו. יהודי העיר התרגשו, הן לא בכל יום זוכה עיירתם הקטנה לארח אחד מצדיקי הדור, עשירי העירה התווכחו ביניהם על הזכות לארח את הצדיק בביתם, ולבסוף נפלה הזכות בחלקו של ר' מאיר, יהודי עשיר ונכבד המפורז כספו לצדקה ובקי בחדרי התורה. אל ביתו הגדול והמפואר עשתה מרכבתו של הרבי, חום נעים שרר בבית, לעומת צינת החורף ששררה ברחובות המושלגים, הצדיק שוכן, כמובן, בטוב ובנאה שבחדרי הבית, והמארח השתדל להנעים לו את שהותו ככל האפשר.

עד מהרה החלו יהודי העירה לנהור את ביתו של ר' מאיר, איש איש ומשאלת לבו, איש איש וצרת נפשו, והכל חפצים להיכנס לחדרו של הרבי, לפרוק את מועקת לבם וליטול מהצדיק ברכה ומלת עידוד. הקור העז לא הרתיע את ההמונים, שצבאו על דלתות הבית, רבים הביאו גם את נשותיהם ועולליהם, כדי שאף הם יזכו להתברך מפי הרבי. כשנפתחו דלתות הבית פרץ כל הציבור פנימה לעבר חדרו של הרבי, ור' מאיר המארח, מביט חסר אונים על המאומה המתחוללת בביתו הנאה, על

מפוזרים ברפש וברטיבות, מילא ייאוש את לבו וכמעט השתלט עליו, אולם הוא שב לעשתונותו אזר כח ובידיים קפואות ניסה להוציא את הסוס מהבוץ ולהפוך את העגלה, אך לא הצליח, ובינתיים החל לרדת שלג והקור חדר לעצמותיו והייאוש שוב תקף אותו, צנח איפה והתיישב על אחד מחבילותיו ופרץ בבכי מר. באותה עת נסע יהודי עשיר בדרך המושלגת בכרכרת החורף שלו, ומבין הרוחות השורקות הגיע לאזניו קול נוסף – קולו של העני הבוכה. קול הבכי זעזע את העשיר והוא הורה לבעל עגלה לנטות לכיוון הקול, בהגיעו ראה את העני במצבו העלוב והבין את אשר ארע. כהרף עין קפץ הוא ומשרתו מהכרכרה ופנו לעזור לעני, חילצו את הסוס השקוע בבוץ, הפכו את העגלה, אספו את כל הצרורות והחזירו הכל לתקנו. "תודה... תודה" מלמל הכפרי המאושר.

אך העשיר לא הסתפק בכך, הוא העלה את היהודי על כרכרתו המרופדת, הושיבו והשקוה במשקה משיב נפש, ואף נתן לו מזון להחיות את נפשו, את העגלה והסוס צויה לקשור לכרכרה וכך הוליד העשיר את הכפרי עד לפתח ביתו, ואף סייע בידו להכניס את צרורותיו לתוך ביתו. בהיכנסו, הבחין העשיר בבית העלוב של הכפרי, הבחין באשתו, בילדיו ובהוריו הקשישים. מיד עם הכנסם עטו הילדים על אביהם והתחננו ללחם. למראה הזה נקרע לבו של העשיר, מבלי להסס שלח ידו אל כיסו, הוציא את ארנקו, והגיש לכפרי סכום עצום: שש מאות זהובים. ובטרם הספיק הכפרי להגיב, אמר העשיר: ראשית לכל, האכל את בני ביתך, ולאחר מכן קנה לך בית ראוי לשמו, ופתח לך עסק שממנו תתפרנס. עמדו בני הבית המומים ונבוכים ולא ידעו כיצד להודות לעשיר שגמלם טובה כה גדולה, אך העשיר לא המתין למלות תודה, בלבו רחש תודה לקב"ה על שזימן לו מצווה חשובה שכזו, הוא פנה החוצה והמשיך דרכו בשמחה רבה.

מני אז חלפו שנים רבות ובא זמנו של העשיר להסתלק מן העולם, הגיעה נשמתו לבית דין של מעלה ונשאלה: "נשאת ונתת באמונה?" בטרם הספיק העשיר להשיב, באו אלפי מלאכים וכל אחד הכריז על עבירה שעשה המנוח, ונפסק דינו לגיהנום. אך בטרם נחתם פסק הדין הגיע מלאך מליץ יושר אחד ושאל בקול גדול: "כיצד אפשר להשליך לגיהנום אדם שהחיה עשרות נפשות מישראל, הרי נאמר 'כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא'..." החליטו להניח את זכויותיו וחובותיו על שתי כפות המאזניים ולראות איזו תכריע, והנה לא הספיקו המצוות להכריע את הכף לטובה, מיהר המַ לַ יץ להביא את הכפרי העני, את הוריו וילדיו, ושמו אותם על כף הזכויות, אך גם הם לא הכריעו את הכף. אז רץ המלאך והביא אף את העגלה והסוס, אך גם אלה לא הכריעו, המלאך המַ לַ יץ לא אמר נושא ומיהר להביא את כל הבוץ ורפש שדבק לעגלה, ולסוס ולצרורותיו של העני, והטיל אותם אל תוך הכף, ואז קרה הדבר – כף הזכויות הכריעה את כף העבירות, ומיד נפסק דינו של העשיר לגן עדן.

תם סיפורו של הרה"ק מרוזין, ר' מאיר בעל הבית, השפיל מבטו ולאזניו הגיע קולו של הצדיק: "השומע אתה ר' מאיר, לעיתים מסוגל רפש ובוץ של יהודים לחלץ מן הגיהנום. ולמה לך להתלונן?... הנחך ר' מאיר בראשו בהסכמה.

יהודי כפרי עני היה מטופל בששה בנים, ובנוסף עליהם היו סמוכים אל שולחנה גם הוריו הקשישים, אותו כפרי דר בבית שכלל אינו ראוי לתואר בית, בימות החורף היו הגשמים חודרים פנימה, ובקיץ היתה השמש קופחת על ראשי בני הבית. היה זה יום חורף צונן ומושלג, בביתו של הכפרי שררה חשכה, שכן פרוטות לקנית נר לא היו בנמצא, ומובן שעל עצי הסקה איש אף לא העז לחלוט, התכרכלו בני הבית בכלייה הסחבות שלהם למצוא להם מסתור מהקור וטיפות המים הדולפים לתוך הבית. בפנינתו ישב בעל הבית מרוכבל בסחבותיו ולבו מלא צער, "עד מתי אפשר להתקיים בתנאים שכאלה?" הרהר, צר לי לראות את אשתי וילדי במצב עלוב שכזה, אך צר היה לו שבעתיים לראות כך את הוריו הזקנים והחלושים, הן נאמר "כבד את אביך ואת אמך" – כלפיהם חובתי גדולה יותר.

בבוקר המחרת שככה הסערה, והכפרי החליט לעזוב את ביתו ולצאת לעיר הגדולה, אולי שם יאיר לו המזל פנים? נפרד מבני משפחתו, שם תרמיל על שכמו ויצא לדרך. ימים רבים הלך עד הגיעו לעיר הגדולה, ובעיר – אל מי יפנה באין לו קרוב או מכר, נכנס איפה אל בית המדרש ופתח בתפלה, מתוך לב קרוע בקעה תפילתו ועינים זלגו דמעות כמיים.

כשסיים תפילתו הבחין כי יהודי עומד מן הצד ומתבונן בו, "מדוע תבכה?" שאל האישי. "אנא ספר לי, אולי אוכל לעזור לך". סיפר לו הכפרי על צרותיו הרבות, פניו של האישי נפלו בשמעו את דברי היהודי, בכל לבו חפץ לעזור לו, אך מה הוא מסוגל לעשות ואין הוא נמנה עם העשירים. בכל זאת שלף מכיסו שלושה זהובים והגישם לכפרי, "קח זאת" אמר, וצא לשוק ובורא העולם הממציא פרנסה לכל ברואיו, בוודאי לא יקפח אותך, אך בטרם תצא לנסות את מזלך, בוא עמי לביתי ותסעד את לבך ותנוח מעמל הדרך, וכך תוכל לכלכל מעשיך בצלילות הדעת.

לאחר שסעד הכפרי בבית מארחו ואף נח מהדרך, יצא עמו המארח אל השוק לעזור לו במסחרו, ואכן עד מהרה הזדמן לכפרי עסק כלשהו, ובאותו היום הרוויח שלושה זהובים. התעודד הכפרי וחפץ להשיב למארחו את שלשת הזהובים שקיבל ממנו, אך הלה סירב ואמר: עדיין אינך עשיר, המתן עד שישלח ה' ברכה במעשי ידיך ותוכל להשיב לי את כספי בכבוד רב. כיון שכך, החליט הכפרי לשוב לביתו, הוא ידע שבששת הזהובים יוכל לקנות מזון לבני ביתו המתענים ברעב, מיהר וקנה קמח ושמן ועוד מצרכי מזון, וכן עצי הסקה לחימום הבית, ועמד לצאת לדרך, מארחו הרחום שידע כי על האישי לעשות דרכו בשלם, העמיד לרשותו סום ועגלה ואמר: כאשר תחזור לעירנו לעסוק שוב במסחה, תשיב לי את הסום והעגלה.

הודה לו הכפרי מקרב לב ויצא לדרך, בשל הגשמים והשלגים היתה הדרך משובשת והעגלה התנהלה בעצלתיים, והכפרי התפלל בכל העת שיצליח להגיע בריא ושלם לביתו. לפתע נתקל הסוס באבן ומעד, התהפכה העגלה ונפלה לתוך בור שנפער בצד הדרך, נפל הכפרי וכל חבילותיו התפזרו על פני האדמה המרופשת. כשהצליח הכפרי להרים את גופו הדואב, הביט הכפרי סביב ועיניו חשכו: העגלה הפוכה, הסוס תקוע בעמקי הבוץ, וכל צרורותיו העלובים

והכינו את אשר יביאו

שבת הגדול

ישראל, והחלה את המצרים בכל מיני מחלות ותחלואים שונים, עד שנאלצו לסגת אחור, וכך ניצלו בני ישראל שוב פעם מידי המצרים.

ומשום נס גדול זה, שקרה בשבת שלפני פסח, לכך קראו לה 'שבת הגדול'. יש פה מסר עצום שמן החיוב להכניס זאת לעומק הלב. בני ישראל עם קדושים נכנסו למצרים משום שהיה בהם מכוחות הרע לאחר שאדם הראשון וחווה אשתו לקו בחטאו של לשון הרע. ורצה הקב"ה שעם ישראל יגלו לארץ מצרים משום שתי סיבות. א. שיכבשו חזרה את חלקי הטוב שנפלו למצרים, ויחזירו אותם לקדושה. ב. שייזכרו מהרע הדבוק בהם, וזה על ידי שהמצרים ישאבו את הטומאה מעם ישראל. ולכך שיעבד אותם למצרים בעיניו ובעבודת קשה.

כתב בספר"ק" ש"ם משמואל" (הגדה של פסח ע' י"ב) וזה תוכן דיבוריו הק': מצרים פירושה מיצר וגבול, שהיא היתה הכי סמוכה לגבול הקדושה וכאשר נכבשו חלקי הקדושה לקחה היא את החלק הגדול ביותר, והשתמשה בכח הטוב להרשיע ביותר.

וזה לשון הגא דבי אליהו רבה (פ"ז): באותה שעה (כשירדו ישראל למצרים) היו שולטין המצרים מסיוף העולם ועד סופו. והיו מלוכלכין בעבירות הרבה, ואין לך אומה שהיא היתה שטופה בדברים מכוערים ודברים שאינן ראויין, וחשודן בכשפים ובזימה ובכל מעשים רעים אלא המצריים בלבד...

ובכך ביאר ה"אור החיים" הק' את הכתוב (שמות א' י"ב) וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ ויקצו מפני בני ישראל. וזל"ק: מה יערב נעימות התורה, ע"פ מה שפירשו בזוהר (משפטים דף צ"ה ע"ב) בפסוק: (קהלת ח' ט) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. כי באמצעות העינוי והצרות תתברר בחינת הטוב מהרע, ותסמך אל חלק הטוב, ותתברר בחינת הרע מחלק הטוב ותסמך אל בחינת הרע...

מבואר בפוסקים (בטור ובבית יוסף ס' ת"ל) ששבת זו נקראת כן מפני הנס הגדול שארע בה לעם ישראל בצאתם ממצרים.

לכאורה מה היה אותו 'הנס הגדול' שארע באותה שבת? בני ישראל יצאו ממצרים בפסח ביום ט"ו בניסן, והיה אז יום חמישי בשבוע. בשבת שלפני כן, שהיה י' לחודש ניסן צויה הקב"ה על כל אב בית שיקח שה ייקשור אותו למיטה ישחוט אותו, ואת הדם ימרח על שתי המזוזות ועל המשקוף, בכדי שיוכל להבחין בין בית של מצרי לבית של יהודי בעת שיכה את כל בכורות מצרים.

וכשראו המצרים את בני ישראל כן, שאלו אותם לפשר מעשיהם. וענו בני ישראל. זבח פסח הוא לה', לתת לקב"ה הבחנה בלילה שבו עתיד להכות את כל בכורי מצרים, ונצטינו לשום מדם השח על שתי המזוזות ועל המשקוף לכל יבוא המשחית לביתנו לנגוף חלילה.

כששמעו זאת בכורי מצרים, החלו לרעוד, שהרי בימים הקרובים הם הולכים למות. מה עשו? הלכו לאבותיהם, וגם אצל פרעה מלך מצרים ניסו לבקש ולא להרפות, שיוציאו את בני ישראל ממצרים, אבל הם נתקלו בסירוב קשה ומוחלט. לכך החליטו בעצמם לעשות מעשה, ויצאו נגד בני ישראל במלחמה קשה אלו עם אלו, ונהרגו ונטבחו הרבה מאנשי המצרים ומבכורי מצרים. ובאותה שבת, בכורות נהרגו יותר ממה שנהרגו בכורת בליל פסח בזמן שהכה ה' כל בכור בארץ מצרים בליל פסח.

וכשראו זאת המצרים בגלל עם ישראל, אמרו וגמרו לצאת לנקום בבני ישראל ולהשמיד ולהרוג אותם ח"ו ה", והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו הרבים הגן על עם

רינה", שהרי ידוע שארץ מצרים היה תוקף החשכות והגלות, שהיו בה עובדי גילולים הרבה, ואז בני ישראל היו מזכים ומעונים על ידי המצרים, ואז הם בכו ביקשו והתפללו מעומקא דליבא קדם רבנא דכולא עלמא שירחם ויחוס עליהם ויוצא אותם ממצרים, וכבר מבואר בספ"ק "ישמח ישראל" ז"ע שכל התפילה שהיה להם זה היה שתי תיבות, של 'אוי ווי' שהרי לא היה ביכולתם להתפלל ולבקש, כי כל המקומות היו בחזקת פסולים לתפילה, ותפילה זו נאמרה ממעקי הלב בלב קרוע ומורתת, וזה הוציא את בני ישראל מארץ מצרים, 'ולבוקר רינה' זמן שבו יצאו בני ישראל מארץ מצרים היה בשעת הבוקר, ואז הם יצאו בשמחה בשיירה בחדוה ובצהלה.

ובאותו עניין פירש א' מן הצדיקים את הכתוב "הזורעים בדמעה ברינה יקצורו הלחך ילך ובכה נושא משך הזרע בוא יבוא ברינה נושא אלומותיו" שמי 'זרע' בדמעה, בתפילה ובתחינה שהכל ילך על הצד הטוב ביותר, אזי 'ברנה יקצורו' בשמחה הוא יקצור את פירותיו, אותו הדבר ב'הלחך ילך ובכה נושא משך הזרע', שהוא ירדוף בכדי להגיע לטוב, 'בוא יבוא ברינה נושא אלומותיו', הוא יבוא במהרה לשמחה השלימה וישא את אלומותיו. ובכך מתבאר לנו יפה שאחר שני ישראל היו על יד הים ובכו וביקשו מאת הרבש"ע שיעשה להם נס ויבקע ויחצה להם את הים, ולאחר שנבקע הים מה עשו, מיד פצחו באמירת "אז ישיר", להורות לנו שבתחילה צריך להיות עם דמעות בעינים, ולאח"כ נזכה לאור גדול ולשמחה השלימה. ובתפילה שכבר נזכה לשמחה השלימה עם ביאת גוא"צ בקרוב ובימינו אמן ואמן.

'וכן יפרוץ' שהיה נפרץ ממנו (מעם ישראל) חלק הרע שהיה דבוק בו והוא הצירוף אשר צרף ה' אותם בכור הברזל במצרים... עיי"ש. והוא ידוע שמהלך גאות מצרים היתה בכמה שלבים, ואחד מן השלבים זה השבת הזה שנקראית 'שבת הגדול'.

וניקח מוסר. שבאמת היום אנחנו נמצאים בגלות. וכל אדם יש לו את המצרים שלו. וכבר מבואר בספ"ק שלכל אדם יש את המצרים שלו, דהיינו הדברים שמציקים או מפריעים לו, בכל מהלך החיים. אבל צריך לדעת שלכל דבר בעולם יש אחד בשמים למעלה שהוא שולח את אותו מעשה לאותו אדם, והוא רבון עלם ועלמאי, שהוא כל הזמן חושב איך להיטיב עם האדם, וממנו לא תצאו הרעות אלא הטובות. ולכך צריכים אנחנו לקחת לעצמינו, שבסוף יוצאים ממצרים, ויהיה אך טוב, ולאחר מכן נסתכל לאחור ונראה את כל הדברים שהיו נראים לנו כהר גבוה וחזק, נראה אותם כקליפת השום. ולכך צריכים אנחנו לשמוח ביותר שהקב"ה נותן לנו את הזמנחים האלו כדי שבבוא הזמן יהיו לנו זמנים טובים ונחמדים.

וכבר ידוע השאלה אם הקב"ה שהוא כל יכול יכול להעניש ברגע את המצרים, מדוע הוא הכה אותם בעשר מכות, שכל מכה היתה למשך שבוע, אבל מכת בכורות היתה למשך רגעים ספורים? ולכך לפי דברינו מתבאר לנו יפה שכל עונש שהמצרים עברו ונענשו, בני ישראל התנתקו יותר ויותר מהזוהמא שהיתה בהם, עד שהיו מניקים מכל רע ועון, ואז קרה המכת בכורות, שבו כבר ראה שבני ישראל נקיים וטהורים, ואז הכה הוא בעצמו את בכורי מצרים, הוא ולא אחר, ובאותו לילה היה שם רעש גדול משום שלא היה בית שלא היה שם מות והדברים ידועים. ובכך מתבאר לנו יפה הכתוב "בערב ילין בכי ולבוקר

לרגל שבת הגדול מביאים אנו כאן דברות קודש מכ"ק אדמו"ר עט"ר שליט"א שנאמרו בשבת הגדול תשפ"א

קדושת אכילת מצה תלוי בהכנת האדם

וזאת תורת המנחה וגו' יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל במקום קדוש בחצר אהל מועד יאכלוהו, לא תאפה חמץ וגו' קודש קדשים הוא וגו' (ויקרא ו', ז' - י'). הנה בכתוב - זה שקוראים בתורה תמיד לפני חג הפסח - נרמז גודל מעלת מצות אכילת מצה בליל התקדש חג הפסח, שהוא דומה לאכילת קדשים, כמו שכתב מהרש"א ז"ל (פסחים קטז: ד"ה מצה) שאכילת מצה בליל פסח סודו בקרבן המנחה, כי החמץ רמז ליצר הרע שמסטרא דשמאלא, והמצה רמז להיפך, ואכילת מצה בליל פסח כדמיון המנחה לגבי, כהן כי אז נתקדשו כל ישראל להבדיל בין ישראל למצרים, וליל שימורים הוא מן המזיקים וסטרא דשמאלא להדבק בקדושה, וזה רמז הכתוב 'מצות תאכל במקום קדוש' מתוך הקדושה וסטרא דימינא, 'כי קודש קדשים היא' ואין ראוי להיות בה חמץ מסטרא דשמאלא. אכן בודאי קדושת אכילת מצה תלוי בהכנת האדם, כמבואר בספ"ק תפארת שלמה (שבת הגדול ד"ה מצות) שכל המצוות נעשים בגופו של האדם מבחוץ, מלבד מצות אכילת מצה ומצות אכילת הקדשים, שהמה נכנסים אל תוך גופו של האדם בפנים, וכמו שבזמן שביהמ"ק היה קיים היתה מצות אכילת הקדשים מסוגלת לקדש ולטהר את כל האיברים הפנימיים, כמו כן אף בזמן הזה שאין בידינו מצות אכילת הקדשים, עכ"ז עדיין נותר לנו מצות אכילת מצה מדאורייתא, שמסוגלת להביא את האדם לידי רפואת הנפש בפנימיות. ועל זה רומז הכתוב באומרו 'מצות תאכל במקום קדוש', ר"ל שייכין כל אחד מישראל את עצמו בהכנה דרבה בתשובה ומעשים טובים לקראת ליל התקדש חג הפסח הבעל"ט, ויקדש ויטהר את עצמו בכדי שיהא כל גופו טהור ומוכן להכניס הקדושה בתוכו על ידי אכילת מצה, ובייחוד לקדש ולטהר את פיו להיות כלי מוכשר שיבוא אל תוכו המצה במקום קדוש, וכאשר יכין את עצמו בהכנה הראויה, אזי 'בחצר אהל מועד יאכלוהו' באופן זה תהא נחשבת אכילת המצה כמו אכילת הקדשים בחצר אהל מועד ממש. ויש להוסיף עפ"י מה דאיתא בכתבי האר"ז ז"ל (שער הכוונות דרושי פסח דרוש ג) שפסח הוא מלשון 'פה סח', שנרמז בזה מצוות ליל התקדש חג הפסח שנעשים ע"י הפה דייקא, סיפור יציאת מצרים, אכילת מצה ומרור, שתיית ארבע כוסות, ולזאת יש להשתדל ביותר שהפה יהא נקי וטהור. ובה נזכר לתת טעם למה שפתח התנא מסכת פסחים (ב.) במשנת 'אור' לארבעה עשר בודקים את החמץ וכו', ואמרו בגמ' (שם ג.) תנא דידן מאי טעמא לא קתני 'לילי לישנא מעליא הוא דנקט, להורות שכדי להכין עצמנו כראוי לקראת חג הפסח הבעל"ט צריך לקבל על עצמנו לדבר בלשון נקיה. השי"ת יעזרנו להכין עצמנו כראוי לקראת ליל התקדש חג המצות הבעל"ט בתשובה ומעשים טובים, ונזכה לאכילת מצה כהלכתה, ולקיים 'מצות תאכל במקום קדוש' כפשוטו, כדברי חז"ל (ר"ה יא.) בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל, בבנין ביהמ"ק, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים ב"ב, אמן כן יהי רצון. (ס"ג תשפ"א)

עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון
a13215113@gmail.com

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה ת.נ.צ.ב.ה.

נודב לע"נ

הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל נלב"ע ה' תמוז תשפ"א ת.נ.צ.ב.ה.

נודב לע"נ

הרב נפתלי הרץ בן הרב יוחנן דב הלוי ז"ל נלב"ע י"ב חשוון ולע"נ האשה החשובה מרת רבקה בת הרב משה חיים ע"ה ת.נ.צ.ב.ה.

קו "ומתוק לחכי" לשיעורים ודברי תורה
04.847.30.50

ניתן לתרום בעמדות "נדרים פלוס" ע"ש העלון

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ו,

או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ח-540321 ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.